

**EDUCATIONAL COMICS-
OPETTAVASIA
KUVAKERTOMUKSIA**

**ENTERTAINING COMICS-
VAMPYRIVIIHDETTÄ
KAULAVALTIMOON**

Rautakirja Oy:n lopetettua Huuli-nimisen kotimaisen kokeiluvia ja amerikkalaisia underground-sarjakuvia julkaiseen lehden levittämisen paljastuivat mm. nämä kaksi asiaa: ensiksikin perustuslain takaamaa sananvapautta voi kaupallinen monopoliyhtiö sähdellä vapaasti omien olettamiansa intressien puitteissa ja toiseksi moraalien varjeluun nimissä näyttää olevan pikeminkin sääntö kuin poikkeus, että luova ja ajanmyötä kestäväksi osoittautuva taide saa selkänahallaan maksaa nollalinjalla taapertavien varman päälle pelaavien liikemiesten massasuoltamiset. Toki Huulen sisältö oli vaihteleva ja vaikei lehti yltäneykään edeltäjänsä Jymyn tasolle tarjosi se kuitenkin ainoan tilaisuuden kotimaisille piirtäjille julkituoda vapaamuotoisempia sarjakuvia (valitettavan usein viimeisteleättömiä tai muuten mauttomia) sekä julkaisi joitakin underground-sarjan tasokkaita töitä. Rautakirjan osalta tapauksen tekee irvokkaaksi se, että jakelumonopoli pesi kasvojaan "siveettömien julkaisujen" levittäjänä boikotoimalla Huulen yhdenkään ns. "miestenlehdistä" joutumatta vaaka-laudalle, vaikka juuri niissä suoraan ja ilman mitään ironiaa pyrittiin esittämään seksuaalisuus yhä tällönä tyydytys = viina + akti + verinen väkivalta; Huuli-parka oli lehdistä moraalittomin koskei pys-

Al Williamson 1952

IMPACT 7

SH SUSPE

ta huolimatta kyseessä oli uusi lehti minkä Gaines myönsikin, joten seuraavaksi ilmestyi Weird Fantasy-lehden numero 7. Toinen esimerkki: Saddle Justicen yllättävä muodonmuutos Saddle Romances-lehdeksi antoi aavistaa, että EC:ltä saattoi odottaa mitä tahansa. Lopullinen yllätys oli se, että yhtiön linjanmuutos tapahtui luovassa mielessä positiiviseen suuntaan.

Max Gaines kuoli veneonnettomuudessa saamiensa vammoihin pelastaessaan erään pikkulapsen hukkamasta. William M. Gaines jatkoi isänsä työtä. Kokeiltuaan joidenkin rikossarjojen välipaloina kauhujuttuja alkoi näkemys uudesta suunnasta hahmottua - "New Trend" koostui kauhu- ja tietejutuista, realistisista sotasarjoista sekä yllätyksellisistä rikoskertomuksista. Yhteistä lehdille oli myyvä

tynyt tuomaan jakeluyhtiölle murto-osaakaan siitä rahamäärästä mikä Jallun ja kumppanien irtonumeromyynnistä kertyy. Rautakirja on tietysti voiton maksimointiin aivan oikein pyrkivä kaupallinen yritys, mutta vain sitä, joten moraalinen kohottamiseen verhottu sensurointi vaikuttaa tympeältä; muullakin kuin populistisella tasolla pitäisi tärkeitä asioita pystyä junailemaan. Rautakirjan tappama Huuli toimii hyvänä pienoismallina sille, mitä sarjakuva 50-luvun alussa koki Yhdysvalloissa.

II maailmansodan jälkeinen 50-luvun alun "noitavainoihin" huijpentunut kausi näyttää Amerikassa olleen erittäin taantumuksellinen; juuri tällöin pohjustivat uraansa sellaiset anti-intellektuaalisin perusmallit kuten huumorintajuton kompastelija Gerald Ford, lipevyyden taiteeksi kehittänyt Richard Nixon sekä hengettömyyden perushyveeksi alleliivannut B-leffoista A-tähdeksi kohotettu Ronald Reagan. Ajan valkopyykinpesusta heijastuneen sodan traumaattisuus, hirmutöiden jälkeen on niistä hyötyneiden kiillotettava kilpiään ehtimiseen (muistetakoon tässä josta edelleen on historiallisena totuutena vallalla liennyt versio valkoisesta totuudesta, jonka vasta mainittua sotaa kokematon Väinä Linna on onnistunut kansallisella tasolla tasapuolistamaan!!) minkä seurauksena isänmaallisten sekä sellaisiksi tekeytyvien henkilöiden toimesta Amerikassa joutui järjestyksen kouriin mm. taide. Perinteisesti vahvana alueena kirjallisuus toipui melko nopeasti; jo 50-luvulla esim. Ginsberg ja Kerouac niistivät menät hyvän maun varti-joilta. Sen sijaan omistajien ja levittäjien kontrollon sarjakuvan, jossa luovan perustuksen tekijän oikeudet omaan työhönsä yhä edelleen suurelta osin ovat olemattomat, elpyminen kesti pitempään ja sitä pohjusti paljolti rock'n'rollin kehittyminen pop-taiteeksi Beatlesien mvöitä, jolloin vasta 60-luvun lopulla rock-rienaajien Zappan, Fuggsin, Hendrixin, Doorsin jne aikoina alkoi ilmes-tyä laajemmassa määrin uutta ja merkittävä sarjakuvaa; Crumbin, Sheltonin ja kumppanien underground alkoi niittää EC-comicsin 50-luvulla kylvämää satoa. EC oli pantu pakettiin 50-luvun alussa kun amerikkalaisista alettiin kasvattaa voimakasta ja pystypäistä kansaa....

Ennen EC:täkin oli tietysti tehty hyvää sarjakuvaa, mutta se oli tapahtunut joko perinteisellä puhtaalla teini-ikäisen, tai sitten tiedostamisvammaisen pikkuporvarin hyvän maun tasolla, parhaimmillaan jonkinlaisella Tinttilinjalla, jota sarjaa aikuinenkin tietty lukee ja arvostaa tajuten kuitenkin samalla sarjan rajallisuuden. EC:tä edeltäneen ajan helmen Krazy Katin ja Ignatzin moni-

tulkintaiset suhteet tuntuvat nekin täysin avautuvan vain Freudin opit selvittäneelle, jolloin maallikolle jää käteen pelkkä runollinen täysin omaehtoinen sarjakuva, joten varsinaista vaihtoehtoa sarjakuvan viiden ensimmäisen vuosikymmenen aikana edustavat kuubalaiset "kahdeksansivuiset", joissa tunnettuja sarjakuvasankareita kuvataan lyhyissä episodeissa eriateisissa sensuaalipuuhissa.... kuvastanee ainakin joidenkin ihmisten kyllästymistä sanomalehtisarjojen teennäiseen "arkirealismiin" kuvaukseen. Sarjakuvan ensimmäisenä usuaalitoimiltoonä voisi pitää alkuperäismateriaalia sisältäneiden sarjakuvalehtien ilmestymistä markkinoille, mistä klassiseksi esimerkiksi on jäänyt Siegelin ja Shusterin pääväänä alkeellisin piirroksin kuvittanut Superman, josta idean osoittauduttua tuottavaksi pelattiin hyvin nopeasti alkuperäiset tekijät ulos ja luotiin suuren syndikaatin paketti-piirtäjien voimalla Superman-ometta, jossa lypsäminen yhä edelleen kiihtyy ja kiihtyy... Ilmieselvistä amatööripohjastaan huolimatta sarjakuvalehdet menestyivät lukijakunnan kaiketi muodostuessa sarjakuvien piirtelyä itsekkin harrastaneista nuorista, joilla ei vielä ollut valmiutta sisäistää lähinnä aikuisille tarkoitettuja institutionaalisoituneita sanomalehtistrippejä, sekä toisaalta jälkijättöisistä aikuisista, jotka eivät parempaa kaivanneet. Sarjakuvalehti vakiinnutti muotonsa ja sisällönsä nopeasti ja tilanne lukkiintui niin, että ylivoimaisesti paras "sarjakuvalehtisarja" Eisnerin "The Spirit" ilmestyi sanomalehdissä. Ja sitten iski EC.

Max Gaines lähti DC-yhtiöstä 40-luvun puolivälissä perustettuaan jo aiemmin oman EC-yhtiönsä, johon itse asiassa sisältyi kaksi yhtiötä, Educational Comics Inc sekä Entertaining Comics Inc. Näistä Educational pelasi varman päälle julkaisuilla Picture Stories from the Bible, Life of Christ jne. joissa asiaa tutkineiden mukaan Don Cameron on nuivalla piirrännällä onnistunut tyystin tuhoamaan alkuperäisteoksen mystisen jännityksen. Koulut sekä erilaiset uskonnolliset ryhmittymät takasivat lehdille kohtuullisen menestyksen. Entertaining-sarjan lehdet puolestaan etsivät linjaansa kauan. Nimikkeitä oli paljon ja ne olivat usein lyhytikäisiä. Esimerkiksi "Moon Girl and the Prince" ilmestyi jo kakkosnumerostaan nimellä "Moon Girl" ja numerosta 7 lähtien nimellä "Moon Girl Fights Crime" kunnes numerossa 9 palattiin empaattisemmalle linjalle lehdin nimen ollessa "A Moon... A Girl... Romance" ja numerot 13-18 ilmestyivätkin jo nimellä Weird Fantasy. Tällä kertaa sattui postilaitoksessa joku nukkumaan toinen silmä auki ja Gainesille huomautettiin että juoksevasta numeroinnis-

THE EMPEROR YUAN HELD HIS THRONE BY THE GREAT WALL OF CHINA, AND THE LAND WAS
ITSELF TOWARD THE HARVEST, AT PEACE, THE PEOPLE IN HIS DOMINATION WEDDER
EARLY ON THE MORNING OF THE FIRST DAY OF THE FIRST WEEK OF THE SECOND MONTH OF
R YUAN WAS SIPPING TEA AND FANNING HIMSELF AGAINST A WARM BREEZE WHEN A
SCARLET AND BLUE GARDEN TILES, CALLING...

OH, EMPEROR, EMPEROR,
A MIRACLE!

YES, THE AIR IS SWEET THIS MORNING.

ADAPTED FROM A STORY BY
RAY BRADBURY

si mustan sijasta ollut kaukaasia-
lainen ei puhtaammallaakaan moraa-
lin vartijalla olisi varmasti ol-
lut mitään huomauttamista, mutta
kun oikeudenmukaiseen ratkaisuun
päädytään perin epäortodoksisin kei-
noin alkavat puhdasmieliset tahko-
ta puukkojaan... Mainittu tarina on
hyvä esimerkki EC-sarjojen henges-
tä; ne julkistavat tekijönsä pe-
rin pohjaisen kyllästymisen musta-
valkoajatteluun, supervaltion nurk-
kapatriotismiin, kaikkeen yleispä-
tevästi esitettyyn yksipuolisuuden
yleistämiseen - reaganismeihin ja
vyrismiehin. EC-sarjoissa ei juu-
ri esiinny undergroundille ominais-
ta anarkismia sillä EC:n tekijöillä
on suurempi yhteys alansa luoviin
edeltäjiin kuin underground-taitei-
lijoilla, jotka yli kymmenen vuoden
ajan (eli koko parhaan sarjakuvan-
lukuikänsä) joutuivat turvautumaan
siihen steriiliin roskaan, mitä
EC:n ja U:n välisenä aikana edus-
tivat lähinnä leimasintasolle ke-
hitetyt Super- ja Batman; ei siis
ihme, että useat undergroundpiirtä-
jät mainitsevat vaikuttajanaan juu-
ri EC:n Ingels puolestaan vei elä-
vällä tulkinnallaan EC:lle ominai-
sen melodraaman pitemmälle kuin
muut EC-piirtäjät, jotka käyttivät
yleensä melko jykkää lähes kuva-
sarja-tekniikkaa ja näin hän sarja-
kuvan keinoin maalailen latasi
voimakkaamman kontrastin sarjojen
loppuiskulle. Sarjat vaikuttavat
olleen tärkeitä myös hänelle itsel-
leen; EC:n jouduttua lopettamaan
katosi Ingels jonnekin Floridaan
niin täydellisesti, että Gaineskin
häneen yhteyden vain Ingelsin agen-
tin välityksellä.

EC-sarjojen sisältö tietenkin
vaihteli: kaupallisista lähtökoh-
dista (lehden on ilmestyttävä mää-
rälläänä vaikei mitään uutta sa-
nottavaa olisikaan) johtuen suuri
osa oli toistoa (päivänkakkaran
lehtiä huolettomasti riipinyt mies
joutuu lopuksi jättäläiskakkaran
käsiiin (?) joka repii mieheltä raa-
jat yksitellen mutisten samalla:
"Hän rakastaa minua, ei rakasta..."
tai hirvenpäätti keräilevä metsästä-
jä päätty ihmispäitä (eläviä!)
keräilevän hieman höpsähtäneen tie-
demiehen yksityiskokoomiin...),
osa taas sitä laatutasoa, joka

RAYETA

B. Krugstein

H. Kurtz

ALEXANDER
TOTH

GHASTLY

WOOD.

ELSTEIN

erotti EC:n aikalaisistaan: Sokeain-
kodin johtaja hummaa laitoksen mää-
rähät viinaan + naisiin sokeiden
saadessa tyytyä jätteisiin ja joh-
tajan ison verikoiran näykkäilyi-
hin, vaan sokeatpa iskevät takai-
sin; he vangitsevat johtajan eräs-
seen kellarikoppiin ja verikoiran
viereiseen, päivästä toiseen vanki
kuulee kellarista vasaran naputus-
ta ja sahan sirinää sekä viereises-
tä kopista näkiintyvän verikoiran
hurjistuvaa raivoamista. Vihdoin
sokeat vapauttavat johtajan, joka
löytää itsensä kellariin laudoista
rakennetun labyrintin edestä. Lau-
taseinät on päällystetty partako-
neentierillä. Johtaja lähtee etsi-
mään ulospääsyä, mikä vaikuttaa
helpolta, hölmöt sokeat ovat jät-
täneet käyttävät sopivan tilaviksi.
Sokeat laskevat nälkästä seonneen
verikoiran irti. Johtajan askel
käytävissä alkaa tihentyä. Vii-
meinen kuva lyö naulan kanteen:
täysin mustan kuvan yläpuolella on
teksti: "Ja sitten joku idiootti
sammutti valot..." Hurja juttu,
muttei taatusti väkivallalla mäs-
säämistä sillä yliampuvanakin lop-
puratkaisu on perusteltu ja takoo
tehokkaasti "paha saa palkkansa"
moraalinsa kenen tahansa kalloon
siinä missä pyhäkoulukirjatkin!

ERIE AND STARTLING ADVENTURES INTO

WEIRD

TALES OF THE FUTURE

ATTENTION, PASSENGERS!
OUR AIRCRAFT ARE MADE
AN EMERGENCY LANDING
ON PLANETED 2-38
THERE IS NO CHANCE TO
FEAR AN ATTACK
AS MUCH AS THIS
PLACE IS KNOWN
TO BE
UNINHABITED!

"THE MAN FROM
THE MOON!"

"JUMPIN'
JUPITER!"

"THE WORM
TURNS!"

10¢
JAN. 1953

Tällaiset tehokkaat ja puhtas-
moraaliset tietoisuudet eivät vielä
olisi tehneet EC:stä todella suurta
- tarvittiin Ray Bradburyn runo-
linen ja filosofinen teksti hyvin
toteutettuna sarjakuvana välittä-
mään ihmisen ääntä siinä missä
mikä tahansa muikin inhimillinen
ja näin ollen romanttinen taidemu-
to. Lyhennellen kerrottuna ja il-
man kuvitusta Bradburyn "The Lake -
Järvi" ei tietenkään ole mitään,
mutta näin se käy: Kaksi lasta,
tyttö ja poika, leikkivät rannalla.
Tyttö hukkui, eikä hänen ruumis-
taan löydetä. Poika rakentaa lop-
puun tytön aloittaman hiekkalinnan,
kuten niin usein ennenkin. Järven
aallot hajoittavat linnan. Vuosia
myöhemmin mies saapuu vaimonsa
kanssa hämätäkällä samalle jär-
velle. Rannalla hän tapaa miehen,
joka on löytänyt ajat sitten huk-
kuneen nuoren tytön ruumiin. Tunnis-
tettuaan nuoruudenystävänsä huo-
maa mies rannalla puoliksi rakenne-
tun hiekkalinnan sekä järvestä saa-
puvat ja sinne takaisin johtavat
jalanjäljet. Mies rakentaa linnan
loppuun... "nousin ja kävelin pois
etten näkisi sen sortuvan aaltoihin
kuten kaikki ennenkin tai myöhemmin
sortuu. Kävelin rantaa ylös kohti
autoa, Margaret-nimistä naista, jo-
ka oli vaimoni, ja joka hymyili mi-
nulle..." Tällaiset sarjakuvat oli
ilman muuta saatettava holhouksen
alaisiksi!

Kiellosta huolehtivat suuret sar-
jakuvayhtiöt, jotka ajan yleisen
mielipidevoinon pelossa järjes-
tetyivät itsesensuurielimiksi ni-
meltään Comics Code. Coden johdos-
sa istui Justus-nimistä löperöä
ja kuolleeksi laskelmoitua sarja-
kuvaa julkaisevan yhtiön johtaja.
Sensuurille loi pohjan tohtori
Wertham (menestynyt myöhemminkin
ilmeisen hyvin; tämän psykiatrian
Olliver Hawkin asiantuntijalausun-
toja on käyttänyt mm. The National
Enquirer - luotettavuudeltaan ja
asiallisuudeltaan Raton ja Nykypos-
tin luokkaa oleva julkaisu) joka
vainomielialaa hyödyntäen sai suu-
ta huomiota osakseen epäloogisella,
virheellisellä ja tunteisiin vetoa-
valla kirjallaan "Seduction of the
Innocent - Viattoman viettely"

(viaton on tässä käsitetty tervehenkisen kodin puhdasmielisenä kasvattina ja viettelijänä toimii sarjakuva). Säilyttääkseen omat päänsä halusivat pelokkaat sarjakuvamogulit luovuttaa vapaaehtoisesti joukostaan uhrilampaan ja loogisin vaihtoehto oli tietysti EC; löytyihän EC-sarjoista pinnallisesti tarkasteltuna sormin osoitettavissa yhdessä paketissa kaikki se, mistä koko sarjakuvaa aiottiin syyttää, ja lisäksi EC oli suhteellisen uusi tulokas vanhojen suurten yhtiöiden joukossa. EC joutui lopettamaan ja Comics Code Authority piti huolen siitä, että pitkään aikaan ei kukaan aloittanut.

Comics Coden "hyvälle sarjakuvalle" asettamista ohjesäännöistä pari esimerkkiä (kunkin alkuun tekisi mieli lisätä: "Sinun pitää muistaman, että..."):

"Poliiseja, tuomareita, hallituksen virkamiehiä tahi luotettavia instituutioita ei saa kuvata tavalla joka saattaisi mainitut auktoriteetit epäilyttävään valoon".

"Yksikään sarjakuvalehti ei saa nimensä yhteydessä käyttää sanoja "horror" tai "terror" (ja toisissa säännöissä rajattiin sitten muu EC:n lehtiensä nimissä käyttämät sanat)."

"Kaikkien sellaisten aiheiden ja esitystapojen, joita ei tässä ole erityisesti mainittu mutta jotka lokkaavat Comics Coden henkeä ja tarkoitusta sekä ovat hyvän maun ja tavan vastaisia, julkaiseminen kielletään."

Kaiken kieltämisen sallivana ja umpiympäripyöreänä Code palveli vain sarjakuvakauppiaita pitteen sarjakuvaa ennalta määrättävissä ja kontrolloitavissa olevana vakio-kauppatarvarana stabiilissa yhteiskunnassa. Comics Code kielsi sarjakuvasta sen perusidean taiteena - ihmisen oikeuden ilmentää itseään muuttuvassa ympäristössä kierto-tien eli joko jäljittelevän tai abstraktin kielen tai kuvan avulla.

Tunsivatpa Comics Coden liikemies-virkailijat itsensä kuinka mahtaviksi tahansa saivat he muutamassa vuodessa huomata ettei viattoman viettelijä ollutkaan sarjakuva

vaan se olikin rock'n'roll (samasuuntaista on täällä tänään; virkamiesten puurtaessa sarjakuvan verollepanoa näyttää muusikkojen suoranainen väärintulkinta saavan lehtien yleisönosastoissa yhä enemmän toimituksellista kannatusta.). Staattista tilaa säilyttämään pyrkivän valtakoneiston eräänä värentätilinä Comics Code vihelteli ja piipitteli varoittavasti niin kauan kuin paine pysyi hallinnassa, paineen purkaudukselta Code menetti lopullisesti merkityksensä undergroundin myötä.

Suomalaiseen sarjakuvaan on EC:n vaikutus vähäinen. Kirjallisuudessammekin joku Mika Kristian Korpin v. -26 ilmestynyt "Kuolleen silmät - kertomuksia tuntemattoman ovelta" on lähinnä kuriositeetti, joskin viihteen saralla Aarne Outsider Haapakoski teollisessa määrin hyödynsi novelleissaan yllätysloppurakennetta. Kauhutarjakuva ei ole juuri suomennettukaan; EC:tä on käännetty yksi valikoima ja sen lisäksi ilmestyivät 70-luvun alussa Kahu- ja Shokki-nimiset sarjakuvalehdet, joista edellinen oli täysin tyhjänpäiväinen mutta jälkimmäinen sikäli mielenkiintoinen, että se sisälsi Warren-yhtiön 60-luvun alussa perustaman Creepy-lehden materiaalia. Creepy oli aluksi selvä EC:n henkiinherättämisyritys ja lehti julkaisi hyväntahtoisuusiakin sarjoja taantuen kuitenkin nopeasti visuaaliselta asultaan sliipatuksi mutta sisällöltään yhdentekeväisyyksiä jauhavaksi jatkumoksi. Lehden suomalainen versio oli yllättävän sujuvasti käännetty kaatuen kuitenkin sisältövalinnan linjattomuuteen ja ennen kaikkea aliarvoiseen painotyöhön. Ehkäpä näiden laimennettujen EC-vaikutteiden ansiosta nykyisissä omakustanteissa sattumoisin törmää alkeellisesti ja alleviivaten tuotettuihin EC-muotoisiin kertomuksiin. Tässä yhteydessä kannattaa muistaa Tarmo Koiviston Sarjiksessa julkaisema kertomus apinasta, joka on erittäin taitavasti (tekisi mieli sanoa täydellisesti) toteutettu sarjakuva ja sikäli täysin EC-henkinen, että vasta loppukuva antaa sarjalle uuden syvyyden. Muuten on suomalaisen sarjakuvan Puupäästä Joo-

THE OLD WITCH

THE VAULT-KEEPER

THE CRYPT-KEEPER

naan kautta Mämmillään tarpoman siinänsä kunniakkaan taipaleen varrelta melko mahdoton löytää EC-vaikutteita.

Amerikan 50-luvun vaihtoehdot karsinut sensuuri on tietenkin vain yksi muoto, alkeellisinkin sikäli, että sensuuri tapahtui moraaliin vedoten vaikka sensuroijina toimivat kilpailua pelkäävät asianosaiset; uudistuskyvyttömät suuryhtiöt katkaisivat uusia muotoja etsiviltä taiteilijoilta mahdollisuuden saada töitään yleisön hyväksyttäväksi tai hyljättäväksi. Comics Code teki sarjakuvalle sen mitä Dick Clark ja kumppanit rock'n'rollille, yhteiskunnallisista epäkohdista vihaavien populaaritaiteilijoiden työ mitätöitiin täydellisesti vaikeumalla siitä massatiedotusvälineissä. Ajan myötä uudet näkemykset murtautuvat läpi entistä suuremmalla voimalla, mikä Amerikassakin sitten 60-luvulla tapahtui ja ainakin massakulttuurin alalla täydellisenä uutena aaltona. Sarjakuvalehtenä, joka perinteensä oli hyvin nuori, pääsi EC ylittämään riman liian korkealta. Sanomalehtisarja, vanhemman perinteen jatkaja, oli urautunut ja hyväksytty, samoin täysin levittäjäverkon armoilla toimiva elokuva, puhumattakaan rock'n'rollista, jossa menestymään pyrkivät artistit kuten Presley ja Haley harrastivat jo yksilötasolla itsesensuuria vesittäessään yleisesti hyväksytyyn kaavaan todellisten taiteilijoiden luomaa, halventavalla "race records - vain mustille" -leimalla lokeroitua aidompaa musiikki-ilmaisua. EC ylitti riman koska sitä ei arvattu pitää silmällä - sarjakuvalehdeltä ei sen alkuinfantilismin vakiinnuttua osattu muuta odotaakaan.

Yksi seikka EC-sarjojen parhaisista on kuitenkin varma - onko tämä hyvä vai huono asia on tietysti arvostuskysymys - ja siitä todistavat monet muutkin kuin allekirjoittanut: EC-sarjakuvat opettivat niihin eläytyneille lukijoilleen, ettei mikään ole niin yksinkertaista kuin päältä katsoen näyttää, että asioilla on ainakin kaksi eri puolta ja että mikä lyhyellä tähtämellä naurattaa saattaa pidemmän päälle itkettää. Nämä opetukset antaa ikävuosien karttuessa varmasti itse elämä, mutta on hyvä saada niihin etukäteistuntumaa vaikkapa "vain" sarjakuvan välityksellä.

Elkää surko!

Paavo Suuronen